

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğretmen Bilişim Ağına (ÖBA) İlişkin Değerlendirmelerinin İncelenmesi ¹

Examining Social Studies Teachers' Evaluations of the Teacher Information Network (ÖBA)

Ahmet POLATCAN² Arife Figen ERSOY³

Özet

Bu araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Öğretmen Bilişim Ağı (ÖBA) platformuna ilişkin görüşlerini belirlemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden temel nitel araştırma olarak desenlenmiştir. 15 Sosyal Bilgiler öğretmeni ile görüşmeler yapılmıştır. Verilerin analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Araştırmanın sonucunda; ÖBA kullanımında alınan eğitimlerin çevrim içi olmasından dolayı daha değerli olduğuna, zaman ve mekândan tasarruf sağladığına, mesleki anlamda ve kişisel gelişim açısından önemli katkıları olduğuna, erişimin kolay ve ulaşılabilir olduğuna, özellikle eğitimler ve hizmet içi eğitimler bölümlerinin kullanıldığı içeriklerin ses ve görüntü kalitelerinin yeterli olduğuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenler; içeriklerin geliştirilmesi, sunucuların seçimine dikkat edilmesi ve öğretmenlerin katılımını arttıracak teşvik edici uygulamalara yer verilmesi gerektiği şeklinde öneriler sunmuşlardır.

Anahtar Sözcükler: Sosyal Bilgiler, Öğretmen Bilişim Ağı, Mesleki Gelişim, Hizmet İçi Eğitim, Uzaktan Eğitim.

Abstract

The aim of this study is to determine the opinions of Social Studies teachers about the Teacher Information Network named ÖBA. The study was designed as basic qualitative research from qualitative research methods. 15 Social Studies teachers were interviewed. Content analysis was used to analyse the data. As a result of the research, it was concluded that the online training is more valuable, it saves time and space, it has important contributions in terms of professional and personal development, it is easy to access and accessible, especially the training and in-service training sections are used, the audio and video quality of the content is sufficient. In addition, teachers suggested that the content should be improved, attention should be paid to the selection of presenters and incentive practices should be included to increase the participation of teachers.

Keywords: Social Studies, Teacher Information Network, Professional Development, In-Service Training, Distance Education.

¹ Bu çalışma, 18-21 Eylül 2024 tarihleri arasında Dicle Üniversitesi'nde gerçekleştirilen EDUCongress'te sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Doktora Öğrencisi, Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD, Eskişehir, Türkiye, apolatcan@hotmail.com

³ Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü, Eskişehir, Türkiye, arifee@anadolu.edu.tr

Giriş

Yirmi birinci yüzyılda egemen paradigmalardan biri olan bilgi teknolojisi; bireylerin çalışma yaşamını, başkalarıyla etkileşimde bulunma ve verileri bilgiye dönüştürme durumlarını, bilgiyi analiz etme ve paylaşma şekillerini önemli ölçüde etkilemektedir (Palvia vd., 2018). Diğer alanlarda olduğu gibi eğitim süreçlerinde e-öğretim veya çevrimiçi eğitim uygulamalarının kullanılması, bireylerin öğretme ve öğrenme yaklaşımlarını derinden etkilemiştir. Artık geleneksel eğitim biçimleri, yöntemleri, araçları ve içerikleri yeni paradigmayla uyumlu değildir ve bu nedenle teorik olarak yeniden değerlendirilmelidir (Golubev & Testov, 2015). Bu noktada, eğitim sistemindeki dönüşümlerin en önemli taşıyıcıları olarak öğretmenlerin rolü, bu değişim sürecinde daha da kritik bir önem kazanmaktadır.

Eğitim sürecinin şekillenmesinde etkili olan temel unsur öğretmenlerdir ve öğretmenlik mesleği sürekli gelişim zorunluluğu olan bir meslektir. Eğitim öğretim kurumları karşı karşıya kalınan problemleri çözebilmek ve öğretmenlerin gelişimlerine katkı sunmak amacıyla çeşitli yatırımlar yaparlar. Bu bağlamda mesleki gelişim, öğretmenlerin gelişimlerine katkı sunmak amacıyla oluşturulan bir öğrenme yoludur (Bubb & Earley, 2007). İstendik olarak sürdürülen sistematik bir süreç olan mesleki gelişim, öğretmenlerin mesleki olarak bilgi, beceri ve tutumlarını geliştirmeye yönelik faaliyetlerden meydana gelir (Guskey, 2000). Mesleki gelişim; değişik meslekleri olan çalışanların mesleki anlamda gelişimlerine katkı sunacak, onlara yeni bilgi ve beceriler kazandıracak mesleki gelişim uygulamaları olarak da tanımlanmaktadır (Mizell, 2010). Bell ve Gilbert (2005) ise mesleki gelişimi, öğretmenlerin okuldaki öğrenmeleri daha nitelikli hale getirmek amacıyla sürekli yeni yollar ve yöntemler aradıkları bir süreç olarak tanımlar (akt. Uçan, 2016). Bu tanımlamalardan da anlaşılacağı üzere mesleki gelişim, öğretmenlerin çağdaş eğitim ilkeleri doğrultusunda öğrencilerine katkı sağlayabilmek adına kendisini geliştirmek amacıyla yaşam boyu sürdürdüğü bir öğrenme sürecidir. Bu çerçevede, öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme sürecine dahil olmaları, öğrencilerin başarılarını ve yetkinliklerini artırmada kilit bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eğitimin başat aktörlerinden olan öğretmenler, öğrencilerin becerilerini ve öğrenmelerini geliştirmede önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle kendini geliştiren, yaşam boyu öğrenme felsefesini benimseyen öğretmenlere önemli sorumluluklar düşmektedir (Budak & Demirel, 2003; Gültekin & Çubukçu, 2008). Öğretmenler; konular ve deneyimler arasında bilgi sentezi yaparak, farklı bakış açılarını eleştirel bir şekilde değerlendirerek ve çeşitli sorgulamaları bir araya getirerek eğitimi dönüştürebilirler (Sun & Chen, 2016). Bu amaçla öğretmenler, toplumsal beklentilere uygun olarak sürekli ve işbirlikli bir şekilde mesleki gelişime ve yaşam boyu öğrenme sürecine aktif olarak katılmalıdır (Budak & Demirel, 2003). Yaşam boyu öğrenmenin bir boyutu olan hizmet içi eğitimler, öğretmenlerin bireysel ve mesleki gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır (Gültekin & Çubukçu, 2008). Öğretmenler, hizmet içi eğitimler aracılığıyla mesleki bilgilerini güncelleyebilirler (Karasolak vd., 2012; Türker, 1996). Nitekim bilgi iletişim teknolojileri öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme ve mesleki gelişim süreçlerinde ve hizmet içi eğitimde uzaktan eğitim süreçlerini işlevsel kılmaktadır.

Bilgi çağının getirdiği yaşam boyu öğrenme ihtiyacı, eğitim alanında da teknolojinin son ürünlerinden biri olarak kabul edilen uzaktan eğitim uygulamalarının yaygın bir şekilde kullanımını gerekli kılmıştır. Uzaktan eğitim geleneksel öğrenme uygulamalarının dışında yenilikçi bir yaklaşım getirerek hem kitlesel hem de bireysel öğrenmeye olanak tanıma, öğrenme yöntemlerini zenginleştirme ve okul takvimi sınırlarını ortadan kaldırma gibi avantajlar sağlamaktadır (Burns, 2023). Uzaktan eğitim ile öğretmenler; sosyal, kültürel ve mesleki anlamda kolay bir şekilde kendilerini geliştirme olanağı yakalamaktadır. Uzaktan eğitim öğretmenlere ihtiyaç duydukları bilgiye istedikleri anda ve ortamda ulaşabilme olanağı da sunmaktadır (Nafsi & Maryanti, 2022; Parlak vd., 2023; Sikwibele & Mungoo, 2009). Bu bağlamda uzaktan eğitim platformları öğretmenlerin mesleki gelişiminde hizmet içi eğitim amacıyla kullanılmaktadır. Bilgi iletişim teknolojilerinin sunduğu fırsatlar, öğretmenlerin mesleki gelişimini destekleyen uzaktan eğitim platformlarının kullanımını önemli ölçüde artırmıştır.

Bilgi iletişim teknolojilerinin yaygınlaşması ile birlikte çevrim içi ve uzaktan mesleki öğrenme platformları da giderek yaygınlaşmaktadır. Dünyada ve Türkiye’de öğretmenlerin mesleki gelişimlerini sağlamak amacıyla birçok çevrimiçi topluluklar ve platformlar oluşturulmuştur. Uluslararası çalışmalarda örneğin Collis ve Jung (2003), bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla öğretmenlerin mesleki gelişiminin ve ağ oluşturmaının yaygın bir şekilde kullanıldığını belirtmiş ve farklı kıta ve ülkelerde bu amaca yönelik birçok ağ listelemiştir. Bu uygulamalara örnek olarak dünyada PBS TeacherLine, MakeWonder, COEHS gibi uygulamaların yanı sıra 1997 yılında Singapur eğitim bakanlığınca Teacher’s Network olarak adlandırılan öğretmen ağı öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkı sunan platformlar geliştirilmiştir (Tripp, 2004). Villegas ve Reimers (2003) araştırmalarında bilgisayarların ve internet erişiminin öğretmenlerin mesleki gelişim kurslarının ve deneyimlerinin yapısı üzerinde büyük bir etkisi olduğunu tespit etmiştir. Bu uygulamaların avantajları arasında artan erişilebilirlik ve programlamada esneklik, iş birliğinin kolaylaşması ve maliyet etkinliği yer almaktadır. Türkiye’de de öğretmenlerin mesleki gelişiminde bilgi iletişim teknolojisi uygulamalarından Akıllı Eğitim Platformu, Okulistik ve ÖBA gibi platformların kullanıldığı görülmektedir. Bu mesleki platform ve çevrim içi topluluklar öğretmenlere profesyonel olarak her zaman ve her yerden mesleki bilgi kazanabilecekleri ve gelişebilecekleri yeni alanlar sunar. Teknolojideki son gelişmeler ve internete erişimin yaygınlaşması sayesinde öğretmenler yüz yüze eğitimlerin yerine ağlarının ötesinde meslektaşları ile bağlantılar kurma, yardım ve duygusal destek alma, bilgi edinme ve paylaşma olanağı elde ederler. Bunlara ek olarak, bu mesleki öğrenme platformlarını kullanan öğretmenlerin mesleki aidiyet ve ilgi düzeylerinin artmasının yanı sıra teknoloji kullanımı ve öğrencilerin motivasyonunu ve öğrenmesini geliştirecek birçok strateji kazandıkları görülmektedir (Trust vd., 2016).

Türkiye’de öğretmenlerin mesleki gelişimi amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) ve il müdürlükleri tarafından yürütülen ve yüz yüze yapılan hizmet içi eğitimler; zaman kaybı, maliyetin yüksekliği gibi nedenlerden dolayı başka alternatifleri gündeme getirmiştir. Bu amaçla öncelikle Eğitim Bilişim Ağı’nda (EBA) bulunan mesleki gelişim sekmesi aracılığıyla bu eğitimler yapılmıştır. Ancak bu platformun öğrenci odaklı olması yeni alternatiflere yönelim gösterilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu doğrultuda sadece öğretmenlere yönelik olacak ve onların gelişimlerine katkı sunacak bir platform olan Öğretmen Bilişim Ağı (ÖBA) geliştirilmiştir (Akdağ, 2023). Öğretmenler arasında etkileşimi arttırmak ve mesleki anlamda öğretmenlerin gelişimine katkı sağlamak amacıyla bir uzaktan mesleki eğitim platformu olarak ortaya çıkan ÖBA, ayrıca öğretmen ve yöneticilerin kariyer basamakları eğitimlerini online olarak aldıkları platform olma özelliği de taşımaktadır (Parlak vd., 2023). Öğretmenlerin mesleki gelişim süreçlerine katkıda bulunmayı amaçlayan ÖBA, hem sunduğu fırsatlar hem de karşılaşılan sorunlar açısından çeşitli araştırmalara konu olmuştur.

Türkiye’de yeni bir öğretmen mesleki gelişim platformu olarak ortaya çıkan ÖBA’ya ilişkin çalışmalarda ÖBA’nın öğretmenlerin mesleki gelişimine katkıları ve sorunları üzerine çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır. Öncelikle ÖBA aracılığıyla öğretmenler kendilerini mesleki anlamda uzaktan eğitim ile geliştirme olanağı bulmuştur. Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenmelerine katkı sağlamak amacıyla geliştirilen bu platform zaman ve mekân özgürlüğü sunmanın yanı sıra içerikleriyle öğretmenlerin alan bilgilerini artırma ve farklı öğretim yöntem ve teknikleri öğrenme imkânları sunmaktadır (Akdağ, 2023; Parlak vd., 2023). Bu platform, öğretmenlere mesleki anlamda katkı sağlayarak bilgi ve beceriler kazandırmakta ve genel kültür seviyelerini yükseltmektedir (Okçu vd., 2023). Bununla birlikte içeriklerin daha fazla geliştirilmesi gerektiğini (Akdağ, 2023), teknik alt yapının yetersiz olduğunu, sunumlardaki yöntem ve tekniklerin doğru olmadığını (Parlak vd., 2023), ayrıca uygulamalı eğitimlerde yetersiz olan ÖBA’nın eğitim içeriklerinin hem nicel hem de nitelik açısından geliştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir (Okçu vd., 2023). Nafsi ve Maryanti (2022) ise uzak eğitim uygulamalarında sunucuların hazırlanmış içerikleri doğrudan okumaları yerine çoklu ortam uygulamalarının kullanılmasının bu platformlarda kaliteyi arttıracakları sonuçlarına ulaşmıştır. Bu bağlamda, çoklu ortam uygulamalarının uzaktan eğitim platformlarının etkinliğine katkısı vurgulanırken, Türkiye’de bu yaklaşıma örnek teşkil eden ÖBA, öğretmenlerin mesleki gelişim süreçlerinde önemli bir rol üstlenmektedir.

Türkiye’de yönetici ve öğretmenlerin mesleki gelişim sürecini uzaktan eğitim yoluyla desteklemek amacıyla 23 Ocak 2022 tarihinde kurulan ÖBA, öğretmenler tarafından etkin olarak kullanılan önemli bir eğitim platformudur. Bu platformdaki etkinlikler; mesleki çalışmalar, eğitimler, uzman ve başöğretmenlik eğitimleri, öğretmen ve okul yöneticilerinin uzaktan eğitimleri, Mesleki Gelişim Toplulukları eğitimleri ve canlı/senkron eğitimler biçiminde çeşitlenmektedir. ÖBA’ da yapılan eğitim türleri ise kişisel gelişim eğitimleri, öğretmenlik branş eğitimleri, özel ve genel alan eğitimleri, yönetim ve kurumsal eğitim türlerinde yapılmaktadır (MEB, 2012). Aynı zamanda ÖBA, MEB bünyesinde farklı branşlardan birçok öğretmene hizmet vermektedir. Her branşın kendine özgü öğretim süreci ve ilkeleri, konu alan bilgisi ve özel alan eğitimine gereksinim duyduğu düşünüldüğünde farklı branşlardan öğretmenlerin gereksinimlerini ne kadar karşıladığının belirlenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Nitekim son yıllarda bu platforma ilişkin birçok çalışma yapılmaya başlanmıştır (Akdağ, 2023; Dilekçi, 2023; Okçu & Karakoç, 2023; Parlak vd., 2023).

Sosyal bilgiler eğitiminde eğitim ve bilişim ağına (EBA) ilişkin araştırmalar son yıllarda yapılan araştırmalar oldukça yaygındır. Yapılan çalışmalarda, Kartal (2017) ve Ayaydın (2014), EBA’nın öğretme sürecini kolaylaştırdığını, öğrencilerin katılımını artırdığını ve öğrenmeyi desteklediğini vurgulamıştır. Ancak Deniz ve Güneş (2022) ile Dünder ve Yeşilyurt (2020), içerik yetersizliği ve altyapı sorunlarını öne çıkarmış; Arıkan (2022) ile İnanoğlu ve Kabapınar (2023) ise özellikle internet erişimi problemlerine dikkat çekmiştir. Öner (2017) ve Gökdemir (2020), EBA’nın video ve e-içerik gibi bölümlerinin öne çıktığını ancak içeriklerin geliştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. EBA ile ilgili araştırmalar, öğretmenlerin EBA’yı genellikle faydalı bulduklarını ancak çeşitli sorunlar yaşadıklarını göstermektedir. Ancak Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ÖBA konusundaki görüşlerine yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu platformun kullanıcısı olan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ÖBA uzaktan eğitim platformuna ilişkin görüşleri belirlenmelidir. Yapılacak olan bu çalışma ile ÖBA platformunun gelecekte daha etkili ve verimli kullanımı sağlanarak ÖBA’nın öğretmenlerin hizmet içi eğitim sürecindeki etkisini arttırmasına katkı sağlanması umulmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, yeni geliştirilen bu platforma ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini belirlemektir. Bu doğrultuda genel olarak şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenler ÖBA’yı hangi amaçlarla kullanmaktadır?
2. Öğretmenler ÖBA’yı ne zaman kullanmaktadır?
3. Öğretmenler ÖBA’nın yararlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Öğretmenlerin ÖBA platformunun yapısına ilişkin görüşleri nelerdir?
5. ÖBA’nın öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkısı nelerdir?
6. Öğretmenlerin ÖBA kullanımında yaşadıkları sorunlar nelerdir?
7. Öğretmenlerin ÖBA platformunun geliştirilmesine ilişkin önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada yöntem olarak nitel araştırma yöntemlerinden temel nitel araştırma olarak desenlenmiştir kullanılmıştır. Nitel araştırma; insanın kendisini tanıyabilme, bilinmeyen yönlerini ortaya koyabilme ve kendisini keşfetmek amacıyla sistemli bir şekilde bilgi üretmeye yarayan bir araştırma yöntemidir (Baltacı, 2019; Özdemir, 2010). Bu yöntemde yer alan tür ve desenler aracılığıyla örnek olay ve olgular hakkında ayrıntılı bir şekilde bilgiye ulaşma çabası bulunmaktadır (Karataş, 2015). Birçok veri toplama yöntem ve tekniği bulunan nitel araştırmanın önemli yöntemlerinden biri de görüşmedir. Görüşme, önceden hazırlanmış sorular aracılığıyla ciddi bir amaç için yapılan karşılıklı soru sorma ve yanıtlama sürecidir. Bazı durumlarda konuşma ve dinleme şeklinde kolay bir araştırma yöntemi olarak görülse de görüşme yöntemi beceri, duyarlılık, yoğunlaşma ve bireyler arası anlayış gibi önemli nitelikler gerektirmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Bu çalışmada, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ÖBA platformuna ilişkin görüşlerini ayrıntılı bir şekilde belirlemek için nitel araştırma ile görüşme yapılmış böylece ÖBA’nın geliştirilmesine yönelik verilere ulaşılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 eğitim öğretim yılında Erzincan ilindeki kamu ortaokullarında okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Öğretmenlerin demografik bilgileri Tablo 1'de verilmiştir. Araştırma 15 Sosyal Bilgiler öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu oluşturulurken amaçlı örneklem türlerinden maksimum çeşitlik ve kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Buna göre farklı hizmet süresi, okullar, öğretmenlerin mezuniyet durumu ve cinsiyet temelinde farklı özelliklere sahip gönüllü öğretmenler görüşmelere katılmıştır.

Tablo 1. Çalışma grubuna ilişkin bilgiler

	Özellikler	f
Cinsiyet	Erkek	8
	Kadın	7
Yaş	20-30	2
	31-40	6
	41-50	6
	51-60	1
Hizmet süresi	6-10	6
	11-15	3
	16-20	5
	26 ve Üstü	1
Yerleşim birimi	Köy	2
	Belde	1
	İlçe	3
	İl (merkez)	9
Mezuniyet	Lisans	15

Tablo 1'de görüldüğü üzere katılımcıların cinsiyete göre dağılımları birbirine yakındır. Yaş olarak önemli kısmının 31-40 ve 41-50 yaş aralığında oldukları görülmektedir. Hizmet süresine baktığımızda katılımcıların büyük kısmının 6-10 ve 16-20 yıl aralığında oldukları, diğer önemli kısmının ise 11-15 yıl aralığında oldukları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiklerinde katılımcıların bütün yerleşim yerlerine dağılım gösterdikleri köy ve beldelerde 3, ilçe ve il merkezlerinde ise 12 katılımcının olduğu saptanmıştır. Ayrıca katılımcıların tamamının lisans mezunu oldukları belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Katılımcıların ÖBA'ya ilişkin düşüncelerini almak amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan görüşme soruları oluşturulmuştur. Sorulara ilişkin uzman görüşleri alındıktan sonra gerekli düzeltmeler yapılmış olup sorulara son şekilleri verilmiştir. Görüşme soruları pilot görüşme yapılarak düzenlenmiştir. Asıl görüşmeler ise Erzincan ilinde maksimum çeşitlik ile belirlenen farklı özelliklere sahip gönüllü 15 öğretmen ile ZOOM programı aracılığıyla online olarak yapılmıştır. Ayrıca görüşmeler katılımcıların izni doğrultusunda kayıt altına alınmıştır. Görüşmede öğretmenlere ÖBA'yı kullanma süresi, zamanı kullanma durumlarının yanı sıra ÖBA platformunun yapısı ve içeriğine ilişkin görüşleri, ÖBA'nın mesleki gelişimlerine katkıları, yaşadıkları sorunlar ve geliştirilmesine ilişkin önerileri konularında sorular yöneltilmiştir. Yapılan her görüşme ortalama 25-30 dakika sürmüştür. Toplamda 410 dakikalık görüşme kaydı alınmıştır.

Verilerin analizinde öğretmenlerin açık uçlu sorulara verdikleri yanıtların analizinde içerik analiz yöntemlerinden yararlanılmıştır. İçerik analizi, belli kurallara bağlı kodlamalar ile bir metin içerisindeki bazı sözcüklerin daha küçük kategorilerle özetlendiği sistematik bir gruplama tekniğidir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Araştırmada öğretmenlerden izin alınarak kaydedilen veriler, öncelikle bilgisayar ortamında yazılı hale getirilmiş ve birkaç kez okunarak analize hazır hale getirilmiştir. Yazılı hale getirilen kayıtlardan önce kodlar oluşturulmuş daha sonra benzer kodlar bir araya getirilerek temalar oluşturulmuştur. Öğretmenlerin

görüşlerinin sıklığını belirlemek amacıyla kodlardan hareketle frekans (f) değerleri gösterilerek veriler sayısallaştırılmıştır. Araştırmanın son aşamasında ise verilerden elde edilen kodlar, tema ve frekans (f) aracılığıyla tablolara dönüştürülmüştür. Oluşturulan tablolar kod, tema ve frekans bağlamında yorumlanmıştır. Yorumlamalarda gerekli görülen durumlarda öğretmenlerin görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilerek yorumlar desteklenmiştir.

İnandırıcılık

Bir araştırmanın bilimsel olarak kabul edilebilir olması nesnellik, geçerlik ve güvenilirlik ölçütlerini karşılamasına bağlıdır (Büyüköztürk vd., 2012). Ancak daha çok nicel araştırmalarda kullanılan bu ölçütler nitel araştırmaların doğasına uygun olabileceğini düşündükleri alternatif kavramla açıklanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Nitel araştırmalarda “inandırıcılık” kavramı kullanılarak birtakım ölçütler belirlemiştir. Nitel araştırmaların inandırıcı olması, araştırma sürecinin ve sonuçlarının açık, tutarlı ve başka araştırmacılar tarafından teyit edilebilir olmasını gerektirir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Bu kapsamda Lincon ve Guba (1985) inandırıcılık için uzun süreli etkileşim, veri çeşitlemesi, uzman incelemesi ve katılımcı teyidi gibi stratejiler önermektedir (akt. Yıldırım & Şimşek, 2016). Tanberkan (2015) ise içerik analizinde güvenilirliği belirleyen temel ölçütlerden birinin de yapılacak olan doğru, açık ve anlaşılır kodlamalar olduğunu belirtmiştir. Araştırmada yapılan kodlamalar ve temaların alan yazında yer alan ilgili çalışmalarla paralel olması, kodlamaların açık ve anlaşılır olması araştırmanın güvenilirliğini arttırmıştır. Bunun yanı sıra içerik analizi de iki araştırmacı tarafından gerçekleştirilerek inandırıcılık artırılmıştır. Ayrıca, elde edilen veriler ayrıntılı bir biçimde raporlanmıştır.

Etik

Araştırmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi”nde belirtildiği üzere uyulması gereken bütün kurallara uyulmuştur. Araştırmanın etik izni Anadolu Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’nun 10.08.2023 Tarih ve 569949 sayılı kararıyla alınmıştır. Ayrıca ilgili yönergenin “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” bölümünde yer alan eylemlerden hiçbiri gerçekleşmemiştir.

Bulgular

Öğretmenlerin ÖBA’ya ilişkin görüşleri; I) ÖBA Kullanım Süreçleri: Amaçlar, Katılım ve Yararları, II) ÖBA platformunun Yapısı ve İşleyişi, III) ÖBA’nın Öğretmenlerin Mesleki Gelişimlerine Katkısı ve ÖBA Kullanımında Yaşanan Sorun ve Öneriler başlıkları altında incelenmiştir.

ÖBA Kullanım Süreçleri: Amaçlar Katılım ve Yararları

Öğretmenlerin ÖBA’yı kullanma süreçleri kapsamında ÖBA’yı hangi amaçlarla kullandıkları, yüz yüze yapılan hizmet içi eğitim süreçleriyle karşılaştırıldığında ÖBA’yı nasıl değerlendirdiklerine, yararlarına ve katılım durumlarına ilişkin görüşleri yer almaktadır. Öğretmenlerin görüşleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin ÖBA’yı kullanım süreçlerine ilişkin görüşleri

Temalar	Kodlamalar	f
ÖBA Platformunda Verilen Uzaktan Eğitim ile Yüz Yüze Eğitimlerin Karşılaştırması	Uzaktan Eğitimin Avantajları	9
	Yüz Yüze Avantajları	4
	Değişkenlik Gösterme	5
ÖBA Uzaktan Eğitim Platformunun Kullanım Yararları	Zaman, Mekan ve Ekonomik Tasarruf	13
	Erişimi Kolaylaştırma	8
	Eğitimin Faydalılığı ve Beğenirliği	8
	Uzman Eğiticilere ulaşım	5
	Platformun İşlevselliği	4
ÖBA’ya Katılım Durumu	Zorunlu Katılım	15
	Gönüllü Katılım	10

ÖBA'nın Kullanım amaçları	Mesleki Gelişim	12
	Kişisel gelişim	12

Öğretmenlerin yüz yüze yapılan hizmet içi eğitimler ile ÖBA platformu ile uzaktan hizmet içi eğitimlere olan görüşlerinde farklılıklar görülmektedir. Öğretmeler büyük bölümü ÖBA platformu ile gerçekleştirilen hizmet içi eğitim sürecini yüz yüze eğitim sürecinden daha etkili bulmuşlardır. Örneğin bir öğretmen; *“Hocam tabi ki de uzaktan yapılan eğitimleri bu modern çağa uygun olduğunu söyleyebilirim. Belki tekrar olacak ama yüz yüze eğitim bizi sınırlandıran bir uygulama. Zaten yapılan eğitimlerin birçoğu özellikle seminer dönemlerinde yapılan eğitimlerin hiçbir faydasını göremedim.”* diyerek uzaktan eğitimin yaşanan teknoloji çağına daha uygun olduğunu ifade etmektedir. Bazı öğretmenler ise yüz yüze eğitimlerin daha avantajlı olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler yüz yüze eğitimde iletişim sürecinin daha etkili olduğunu vurgulamaktadırlar. Örneğin bir öğretmen; *“Hocam biraz öncede belirttim bence yüz yüze eğitimler faydalı oluyor. Uzaktan yapılan bir de kayıttan yapılan eğitimlerin hiçbir katkısı olmadığını düşünüyorum. Yüz yüze eğitimler etkileşim imkânı tanıyor bu da eğitimlerin etkili olmasını sağlıyor.”* ekinde ifade ederek uzaktan eğitimdeki iletişim eksikliğini dile getirmiştir. Bazı öğretmenler ise eğitimin niteliğine göre eğitimlerin yüz yüze ya da uzaktan eğitim şeklinde yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu öğretmenler her iki biçimde, uzaktan ve yüz yüze eğitim süreçlerinin kendilerine göre olumlu ve olumsuz tarafları olduğunu söylemişlerdir. Bu nedenle eğitimin niteliğine göre nasıl yapılacağına belirlenmesi gerektiğini belirtmişler. İletişim gerektiren ve uygulamalı etkinliklerde yüz yüze ancak teorik ve kuramsal etkileşim gerektirmeyen konularda uzaktan eğitim yapılabileceğini belirtmişlerdir. Bir öğretmen bu konuda her iki eğitim türünü şöyle karşılaştırmıştır:

“Hocam, kendi içerisinde değerlendirirsek her ikisinin de olumlu ve olumsuz yönleri var tabi ki de. Örneğin yüz yüze eğitimlerde etkileşim var, soru sorabiliyoruz daha eğlenceli oluyor. Bu olumlu tarafı. Ama zaman kısıtlaması olunca katılım sağlayamayabiliyorum. Bu da olumsuz yönü diyebilirim. ÖBA’da ise zaman ve mekân kısıtlaması yok, isteğim zaman eğitimlere katılıyorum. Burada da etkileşim yok, o sıkıntı. Özetle her ikisinin de olumlu ve olumsuz tarafları var.”

Öğretmenler; hizmet içi eğitim amacıyla ÖBA platformunun kullanımına ilişkin olarak erişimin kolaylığı, zaman, mekân ve ekonomiden tasarruf sağlama, eğitimlerin faydalı olması, uzman eğitimcilere erişimi ve platformun işlevselliğini vurgulamışlardır. Öğretmenlerden biri, ÖBA’yı *“Genel olarak bakarsak çok hoşuma giden bir platform oldu. Artık eğitimlere çok rahat ve kolay bir şekilde ulaşma imkânı buluyorum.”* diyerek eğitimlere erişim kolaylığı açısından ele alırken başka bir öğretmen *“Bu sayede her öğretmen istediği eğitimleri kendi için en uygun yerde ve saatlerde alabilmekte.”* zaman ve mekândan bağımsız olma özelliğini dile getirmiştir. Öğretmenlerden bazıları uzmanlardan eğitim almanın daha etkili olduğunu *“Ben öncelikle kendi adıma olumlu görüyorum. Bence daha etkili oluyor eğitimler uzmanlardan dersler alıyoruz.”* diyerek açıklamıştır. Öğretmenlerden birkaçı ise eğitimlerin ÖBA’da kayıtlı olmasının daha sonra izlenme olanağı oluşturduğunu *“Birçok sınırlılığı ortadan kaldırıyor. Eğitimlerin platformda kayıtlı olması da benim için olumlu bir durum çünkü tekrar izleme olanağı sunuyor. Alanında yetişmiş insanları ve bulunması zor eğitim fırsatlarını bizlere sunması platformun beğendiğim özellikleridir.”* belirtmişlerdir. Öğretmenlerin çoğu ÖBA’yı seminer dönemlerinde zorunlu oldukları için kullanmaktadırlar. Bu öğretmenlerden biri *“Seminer dönemlerinde kullanıyorum. Onun dışında neredeyse hiç kullanmıyorum.”* derken bazı öğretmenler de seminer dönemi zorunlu eğitimlerin dışında da gönüllü olarak ÖBA’yı kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu öğretmenlerden biri görüşlerini şöyle açıklamıştır: *“Bununla beraber alanımla ilgili yüklenen eğitimleri takip etmeye çalışıyorum. Hocam görev yaptığımız coğrafya malum birçok imkândan uzağımız günceli takip etme konusunda yararlanmaya çalışıyorum. Ama bu süreçler genellikle tatil dönemlerinde okul yoğunluğunun diğer zamanlara nispeten daha az olduğunu dönemlerde gerçekleşiyor.”* Öğretmenlerin bazıları mesleki bazıları ise kişisel gelişim amaçlı ÖBA’dan yararlanmaktadır. ÖBA’da mesleki gelişim amaçlı kullanan öğretmenlerden biri, *“Ama arkadaş tavsiyeleriyle bazen farklı eğitimlere katılıyorum. Bu eğitimlerde özellikle yeni gelişmeleri takip etme imkânı sağlayıp kendimi eğitim alanında geliştiriyorum.”* diyerek açıklamada bulunmuştur. Bazı katılımcılar ise hem kişisel hem de mesleki gelişim amaçlı kullanmaktadır. Bu öğretmenlerden biri ÖBA’dan nasıl yararlandığını şöyle açıklamıştır:

“Kendimi geliştirmek istediğim konularda kullanmaya çalışıyorum. Örneğin; özel eğitilmiş öğrenciler var çalıştığım kurumda, onlara nasıl verimli olurum diye düşünürken ÖBA geldi aklıma ve ÖBA ’dan Özel eğitilmiş öğrencilerle ilgili eğitim var mı diye araştırıp bulduğum bir eğitime katıldım. Piano eğitimi vardı müziğe karşı ilgim var o eğitime katıldım, branşım dışında olan eğitimler. Genel olarak kişisel ve mesleki gelişim amaçlı kullanıyorum.”

ÖBA platformunun Yapısı ve İşleyişi

Öğretmenlerin ÖBA platformunun yapısı ve işleyişi kapsamındaki görüşleri; ÖBA ’ya erişim, kullanılan ÖBA bölümleri, ÖBA ara yüzünün (sayfa yapısı) görsel tasarımı, bölümlerinin işlevselliği, ÖBA ’da yer alan içeriklerin yapısı ve görsel tasarımları, ÖBA kaynaklarının yeterliliği ve güncelliği ÖBA içeriklerinin dil anlatım, akıcılık ve açıklık özellikleri olarak ayrılmaktadır. Öğretmenlerin ÖBA platformunun yapısı ve işleyişi kapsamındaki görüşlerine ilişkin tema ve kodlamalar Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. ÖBA platformunun yapısı ve işleyişine ilişkin görüşler

Temalar Kodlamalar		f	
ÖBA’ya erişim	Basit ve kolay erişim	14	
	Erişim engelleri var	3	
Kullanılan ÖBA Bölümleri	Eğitimler	15	
	Hizmet İçi Eğitimler	12	
	Mesleki Gelişim Toplulukları	2	
ÖBA Ara Yüzünün (Sayfa Yapısı) Görsel Tasarımı	İşlevsellik	13	
	Beğenirlik	10	
	Eksiklik	2	
Bölümler	ÖBA’nın Eğitim ve Hizmet içi Eğitim Bölümleri	Kullanışlılık	12
		Zengin İçerikler	6
		Yetersiz İçerikler	4
	ÖBA’da Mesleki Gelişim Toplulukları, Kütüphane, Hareketlilik Programları ve Haberler Bölümleri	Kütüphane İçeriklerinin Yetersizliği	6
		Haberlerin Güncel Olmaması	4
	Hareketlilik Programının Yetersizliği	5	
ÖBA’da Yer Alan İçeriklerin Yapısı ve Görsel Tasarımları	Görüntü ve Ses Kalitesi Yeterliği	14	
	Sunumların Monotonluğu	9	
	Alt yapının Yetersizliği	4	
ÖBA Kaynaklarının Yeterliliği ve Güncelliği	İçeriklerin Güncelliği ve Zenginliği	10	
	İçerikler Güncel Olmaması ve Yetersizliği	5	
ÖBA İçeriklerinin Dil Anlatım, Akıcılık ve Açıklık Özellikleri	Sunumlar Akıcılığı ve Anlaşılabilirliği	12	
	Sunum Yetersizliği	6	

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu ÖBA ’ya erişim konusunda sıkıntı yaşamadıklarını, internet olan her yerde basit ve kolay ulaşılabildiklerini söylemişlerdir bir öğretmen “Eğitilmeye ulaşmak çok kolay zaten sayfayı açar açmaz hemen eğitimler bizi karşılıyor. Yani erişimde bir problem yaşamadım bugüne kadar. İnternet imkânının olduğu her yerde eğitimlere ulaşmak mümkün.” diyerek erişim kolaylığını açıklamıştır. Ancak sınırlı da olsa katılımcıların bir bölümü ise erişim engelleriyle karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Bu öğretmenler kablolu internet olmayan durumlarda erişim sıkıntıları yaşadıklarını söylemiştir. Bir öğretmen “Sistem altyapısı biraz da güçlendirilirse daha kesintisiz ulaşım sağlanabilir. Özellikle kablolu internetin olmadığı yer ve zamanlarda daha düşük kalite seçmeye izin verilmeli. Çünkü genellikle tatillerde bu içeriklerden faydalanmaya çalışıyorum ve mobil telefonlarda bazen kesintiler olabiliyor.” diyerek erişim engeli yaşadığı durumu açıklamıştır.

Öğretmenler ÖBA platformunda daha çok eğitimler, hizmet içi eğitimler ve mesleki gelişim topluluklarından yararlanmaktadır. Öğretmenler bu üç bölüm içinde ise eğitimler, hizmet içi eğitimler bölümleri aktif olarak kullanmaktadır. Az sayıda da olsa bazı öğretmenler mesleki gelişim toplulukları bölümünden söz etmiştir.

Öğretmenlerden biri “*ÖBA sayfasına girer girmez bizi karşılıyor orada onlarca farklı konularda içerikler söz konusu ilgimi çeken ve süresi kısa olan video içeriklerini izliyorum.*” diyerek eğitimler bölümünden söz etmiştir. Başka bir öğretmen ise, “*Hizmet içi eğitimler bölümünü özellikle kullanmaya çalışıyorum. Burada eğitimlerin çoğu etkileşimli oluyor böyle olunca daha çok ilgimi çekiyor eğitimler. Buran öncelikle planlanmış eğitimlere başvuru yapıyorum katılımcı sayısı yeterli olunca eğitimlere katılabiliyoruz.*” diyerek hizmet içi eğitimler bölümünden yararlandığını söylemiştir.

Öğretmenler, ÖBA'nın sayfa yapısına ait görsel tasarımına ilişkin katılımcıların büyük oranda bu ara yüzü kullanışlı bulduklarını ve ara yüze ait tasarımları beğendiklerini ifade etmişlerdir. “*Hocam gayet basit ve açık bir şekilde ilerlemeyi sağlayan bir tasarımı var. Eğitimlere katılmak, ulaşmak gayet kolay ve kişiyi kendine çekebilen bir dinamiğe sahip.*” Bazı öğretmenler ise sayfa yapısında gerekli özenin gösterilmediği, yönlendirmelerin olmadığı, mevcut içeriklerin tamamının tek başlık altında toplandığı ve bu durumun basit sayfa yapısını karmaşıktırdığı şeklinde problemlere neden olduğu ve geliştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bir öğretmen sayfa yapısındaki eksiklikleri şöyle açıklamışlardır. “*Genel olarak çok basit aslında bu yönüyle kullanışlı ama bence yine de EBA da olduğu gibi bir sosyal medya platformu gibi oluşturulsa daha iyi olurdu. Çünkü sayfayı açar açmaz doğrudan eğitimlerle karşılaşıyoruz. Bu da bence çok mantıklı değil.*”

Öğretmenler, ÖBA bölümlerinin içeriklerini eğitim ve hizmet içi eğitim içerikleri ile mesleki gelişim toplulukları, kütüphane, hareketlilik programları ve haberler olmak üzere iki başlık altında değerlendirmektedirler. Daha çok eğitim ve hizmet içi eğitimler içeriklerine ilişkin görüş belirten öğretmenler içerikleri büyük oranda kullanışlı ve zengin bulmalarına karşın bazı öğretmenler yetersiz ve eksikleri olduğunu söylemişlerdir. Bu öğretmenlerden örneğin “*Benim bildiğim ve kullandığım bölümler eğitimler ve hizmet içi eğitimler buralarda gayet kullanışlı, istediğim eğitimlere hemen ulaşabiliyorum.*” ve “*İçeriklerine baktığımızda içerikler gayet doyurucu ben beğeniyorum eğitimleri. Aldığım eğitimlerde birçok şey öğrendiğimi söyleyebilirim.*” şeklinde görüş belirten öğretmenler bulunmaktadır. Bazı öğretmenler eğitimler bölümündeki içeriklerin etkileşimli olmamasını eleştirmişlerdir: “*Eğitimler bölümü zaten platform açıldığında açılan sayfa burası güzel kullanışlı ve basit nicel olarak da eğitim sayısı çok ama nitelik olarak bence yeterli değil soru soramıyorsun, eksiklikler öylece kalıyor.*” Bununla birlikte öğretmenler diğer bölümlerden olan kütüphane içeriklerinin yetersiz ve güncel olmadığını belirtmişlerdir. Bu öğretmenlerden biri, “*Kütüphane de bulunan kitapların büyük çoğunluğunu okumuşum zaten, bana bir katkısı yok, bence daha çok içeriğe ihtiyaç var. Klasik kaynaklardan ziyade daha güncel kaynaklara ihtiyaç var bence.*”. Bazı öğretmenler haberler bölümündeki içeriklerin güncel olmadıklarını ifade etmişlerdir: “*Hocam çok bilgim olduğunu söyleyemem ama haberler ÖBA'ya ait içeriklerin tanıtımını yapıyor ve aynı içerikler mevcut herhangi yeni bir haber görmedim.*”. Öğretmenler hareketlilik programının yetersiz olduğu ve geliştirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. “*Hareketlilik programları ise gerçekten güzel ama maalesef aktif kullanım yok. Tek kişiyle yapılabilecek bir etkinlik değil zaten, bence aktif edilmesi ve öğretmenlerin teşvik edilmesi gerekir, diye düşünüyorum.*”

Öğretmenlerin büyük bölümü ÖBA'da yer alan içeriklerin görsel tasarımlarına ve alt yapılarına ilişkin olarak büyük oranda görüntü ve ses kalitelerinin iyi olduğunu ve bir problemle karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir. Bu öğretmenlerden biri “*Hocam ses ve görüntü kalitelerinde bence problem yok ya da herhangi bir kesinti ile karşılaşmadım. Sunucularda gayet akıcı ve anlaşılır bir dil kullandığını söyleyebilirim.*” diyerek görüşlerini açıklamıştır. Bazı öğretmenler, videoların alt yapısından dolayı bazı aksaklıkların yaşandığını ifade etmişlerdir. Bir öğretmen bu konuda “*Sadece eğitim sona erdiğinde bazen yeşil buton aktifleşmiyor. Ve video izlenmemiş gibi görünüyor.*” demiştir. Ayrıca bazı öğretmenler sınırlı da olsa sunucudan kaynaklanan problemlerin olduğunu sunucuların monoton bir sunum yaptıklarını bu durumun içeriklerin izlenirliğini düşürdüğünü vurgulamışlardır. Örneğin bir öğretmen “*Görüntü ve ses problemi yok ama sunucular biraz daha etkili bir ses tonu kullansalar, demek istediğim vurgu ve tonlama yok monoton bir sunum var, bu da bazen eğitimlerin sıkıcı hale gelmesine neden oluyor.*” diyerek düşüncesini belirtmiştir.

ÖBA kaynaklarının güncelliğine dair katılımcıların büyük bölümünün içeriklerin güncel ve zengin olduğunu ifade etmişlerdir. Bir öğretmen; “*Konular güncel meseleler üzerine, bu da çok iyi. Bence yeterli içerikler, özellikle*

güncel teknolojik gelişmelerle alakalı içerikleri beğeniyorum.” demiştir. Buna karşın bazı öğretmenler de bazı içeriklerin güncel olmadığını belirtmişlerdir. Bir öğretmenimiz bu konuda şunları söylemiştir;

“Bence videolar tam olarak verilmek isteneni veremiyor. Uzun eğitimler gerektiren bazı konular birkaç dakikalık videolarla verilmek isteniyor ben bu konuda bazı içerikleri yetersiz görüyorum. Ayrıca güncellik konusunda bence problemlidir yani seminer dönemlerinde genellikle incelediğimizde birçok içeriğin aynı olduğunu yeni içeriklerin sınırlı olduğunu söyleyebilirim.”

Öğretmenler ÖBA içeriklerinin sunumlarının anlaşılabilirliği ve akıcılığında bir problem olmadığını gayet güzel olduğunu belirtmişlerdir. Bir öğretmen görüşünü *“Hocam bu açıdan baktığımızda sunumların çok iyi olduğunu söyleyebilirim çünkü videolarda sunum yapan hocalarımız diksiyonu, bilgi ve donanımı gayet iyi olan kendilerini geliştirmiş kişiler diye düşünüyorum.”* diyerek açıklarken, bazı öğretmenler de sunucudan kaynaklı problemlerin olduğunu, sunucuların ses tonu ve vurgulamalarda yetersiz olduğunu ve sunumlardaki monotonluğun platformdaki katılımları azalttığını ifade etmişlerdir. Bu öğretmenlerden biri şunları söylemiştir: *“Ancak sadece akıcılık konusunda problem var, sunumda sıkıcılık var, sunucuların hareketli olması gerekiyor, tek düze bir anlatımın olması bizleri ekran karşısında sıkıyor.”*

ÖBA'nın Öğretmenlerin Mesleki Gelişimlerine Katkısı

ÖBA'nın öğretmenlerin mesleki gelişimine katkısı konusundaki görüşleri mesleki bilgi, mesleki beceri ve mesleki tutum ve değerler olmak üzere üç ana temada toplanmıştır. Öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkıları konusundaki görüşlerine ilişkin tema ve kodlamalar Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. ÖBA platformunun öğretmenlerin gelişimine katkısına ilişkin görüşler

Temalar	Alt Temalar	Kodlamalar	f	
Mesleki Bilgi	Alan Bilgisi	Sorgulayıcı Bakış Açısı	7	
		Yenilikleri Takip Etme	7	
		Uygun Yöntem ve Teknik	6	
	Alan Eğitimi Bilgisi	Öğretim Programına Hakim Olma	8	
		Pedagojik Bilgisini Süreçte Kullanma	5	
		Öğretim Programlarını Karşılaştırma	2	
	Mevzuat bilgisi	Hak ve Sorumluluklarını Bilme	10	
		Mesleki Kanunlara Hakim Olma	6	
	Eğitim Öğretimi Planlama	Öğretim Programına Uygun Davranma	Öğretim Programına Uygun Davranma	7
			Çevreyi Dikkate Alma	6
Bireysel Farklılıkları Dikkate Alma			5	
Öğrenme Ortamlarını Oluşturma		Güvenli Ortam	8	
		Uygun Materyal	7	
		Demokratik Öğrenme Ortamı	7	
Mesleki Beceri	Öğretme Öğrenme Sürecini Yönetme	Kazanımları Dikkate Alma	3	
		Teknolojiyi Etkin Kullanma	9	
		Zamanı Etkin Kullanma	8	
		Günlük Yaşamla İlişkilendirme	8	
	Ölçme ve Değerlendirme	Aktif Katılım	4	
		Öğrenci Özelliklerini Dikkate Alma	8	
		Süreç ve Sonuç Odaklı Olma	7	
		Doğru Geribildirimler Verme	7	
Milli Manevi ve Evrensel Değerler	Değerlendirmelerde Adil Olma	Değerlendirmelerde Adil Olma	6	
		Milli Manevi Değerlere Saygılı Olma	10	
		Mirası Koruma	8	
	Öğrenciye Yaklaşım	İnsan ve Çocuk Haklarını Koruma	8	
		Değer Verme	8	

		Rol Model Olma	7
		Gelişime Rehberlik Etme	5
Mesleki tutum ve değerler	İletişim ve İş Birliği	Paydaşlar İle İşbirliği	10
		Etkili İletişim Kurma	9
		Empati Kurma	5
	Kişisel Gelişim	Öz değerlendirme Yapma	8
		Kendisini Geliştirme	7
		Kültürel Etkinliklere Katılma	5

Mesleki bilgi bağlamında öğretmenlerin yarıya yakını alan bilgisi konusundaki içeriklerin öğretmenlere sorgulayıcı bir bakış açısı kazandırdığını belirtmişlerdir. Bir öğretmen bu konuda “*İzlediğim içeriklerden alanımla ilgili konu, kavramları sorgulama imkânı elde ettim. Özetle alanımla ilgili sorgulayıcı bir bakış açısıyla konuları irdeleme imkânı elde edebiliyorum.*” şeklinde açıklama yapmıştır. Aynı şekilde öğretmenlerin yarıya yakını aldıkları eğitimler sayesinde yenilikleri takip etme imkânı bulduklarını söylemişlerdir. Bir öğretmen “*Eğitimde sürekli yenilikler oluyor. Yenilikleri görme ve eğitim sürecinde ya da kişisel manada gelişmek için önemli eğitimler, ÖBA sayesinde takip edebiliyoruz yenilikleri.*” diyerek fikrini beyan etmiştir. Ayrıca bazı öğretmenler ise içerikler sayesinde derslerinde doğru yöntem ve teknikleri belirleyebildiklerini vurgulamışlardır. Bu konuda bir öğretmen “*Derslerde uygulanacak yöntem ve tekniklerde önemli her konu her yönetime uygun olmadığı için konuya uygun yöntem ve tekniklerin belirlenmesi önemli bence.*” şeklinde düşüncelerini dile getirmiştir.

Alan eğitimi bilgisi konusunda öğretmenlerin büyük bölümü ÖBA'nın alanının öğretim programını bütün yönleriyle açıklayabildiğini belirtmektedir. Buna ilişkin bir öğretmen “*ÖBA'da doğrudan öğretim programımıza yer verilmemekte, öncelikle bu konuda anlaşalım. Sadece programın incelenmesi konusunda bize telkinde bulunuluyor. Bende bu yönlendirmeler sayesinde öğretim programlarımızı inceleme ve programa hâkim olma imkânı elde ettim.*” diye fikrini belirtmiştir. Bazı öğretmenler ise eğitim sürecinde pedagojik bilgilerin kullanılmasının önemine vurgu yapmışlardır. Bu konuda öğretmenimizden biri “*Üniversite hayatımız boyunca aldığımız eğitim dersleri aracılığıyla kendimizi geliştiririz, edindiğimiz bilgileri de zamanı geldiğinde kullanırız, ben de kazanımlarımı eğitim yaşantıma aktarmaya çalışırım.*” demektedir. Son olarak bu konuda az sayıda da olsa bazı öğretmenlerimiz öğretim programlarını karşılaştırma imkânı bulduklarını, bu sayede diğer öğretim programları ile kendi öğretim programını ilişkilendirebildiklerini ifade etmişlerdir. Bir öğretmen düşüncelerini “*Aslında hem kendi öğretim programını bütün yönleriyle tanıyabiliyorum hem de diğer öğretim programlarıyla karşılaştırabiliyorum.*” şeklinde ifade etmektedir.

Mevzuat bilgisi konusunda öğretmenlerin büyük bölümü bir öğretmen olarak haklarını ve sorumluluklarının bilincinde olduklarını ve bu konuda bildiklerini davranışa dönüştürdüklerini belirtmişlerdir. Örneğin bir öğretmen fikrini şöyle ifade etmiştir; “*Mevzuatta özellikle 657 sayılı kanunu bilmeliyiz, bizler de zaten mevzuatta özellikle bu konuda eğitimler alıyoruz, bu kanun temelde haklarımızın neler olduğu ve nasıl kullandığımızı, sorumluluklarımızın neler olduğundan bahsetmekte bu konular da bana ve arkadaşlarıma yardımcı olmakta.*” Bazı katılımcılar ise mesleğimize ilişkin var olan kanunları bilme imkânı tanıdığını vurgulamışlardır. Bir öğretmenimiz bu konuda düşüncelerini şöyle belirtmiştir; “*Aldığımız eğitimlerle mesleğimle alakalı kanun yönetmelik ne varsa öğrenebiliyorum. Örnek vermek gerekirse memur olmamız hasebiyle gerek 657 sayılı kanun gerekse de öğretmenlik meslek kanunundan bahsedebilirim.*”

ÖBA içeriklerinin öğretmenlerin mesleki beceri gelişimine katkıları konusunda öğretmenler; öğretim sürecinin planlanması, yöntem ve tekniklerin kullanımı, sınıf yönetimi ve ölçme ve değerlendirme konularında fayda gördüklerini belirtmişlerdir. Öğretimi planlamadaki katkıları konusunda öğretmenlerin yarıya yakını planlama yaparken öğretim programına bağlı kaldıklarını belirttiklerini söyleyebiliriz. Bu durumu bir öğretmen şöyle ifade etmiştir: “*Eğitim öğretim sürecinde en önemli şeylerin başında doğru yaptığımız planlamalar gelir, bu planlamanın kaynaklarından biri de tabii ki öğretim programıdır. Öğretim programını göz önünde tutarak yaptığımız planlamalar bizi amacımıza daha kolay ulaştırır.*” Bazı öğretmenler ise planlama yaparken yaşanan çevrenin özelliklerinin de göz önünde bulundurulması gerektiğini belirtmişlerdir. Örneğin bir öğretmen; “*Eğitim öğretimi planlarken çocukların koşullarını etkilen çevreyi de göz önünde bulundurmalıyız.*”

Ben gerek uzun süreli gerekse de günlük planlamalarında yakın çevreyi mutlaka değerlendirerek planlamalarımı yaparım.” Son olarak bazı öğretmenler de yapılan planlamalarda öğrencilerin farklılıklarının da dikkate alınması gerektiğine vurgu yapmışlardır. Bu konuda bir öğretmen; *“Ayrıca şunu da unutmayalım planlamada sadece çevre değil bireyin kendisi de etkili olmalı. Şunu söylemek istiyorum her öğrenci aynı değil, özellikleri farklı, buna da dikkat etmeliyiz.”* şeklinde düşüncesini belirtmiştir.

Eğitim öğretim sürecinde öğrenme ortamlarını oluşturmak konusunda öğretmenlerin büyük bölümü eğitimde güvenli ortam oluşturmada ÖBA’da aldıkları eğitimlerin katkıları olduğunu söylemişlerdir. Örneğin bir öğretmen; *“Ortamın güvenli olması da önemli öğrenciler kendilerini güvende hissettiklerinde öğrenmeleri de daha kolay oluyor.”* demiştir. Öğretmenlerin yarıya yakını da ÖBA eğitimlerinden, eğitim öğretim ortamı oluştururken uygun materyallere yer vermenin gerekliliğini öğrendiklerini vurgulamışlardır. Bir öğretmenimiz bu konuda *“Bence sınıftaki en önemli şey dersin araç gereçleri sınıflar oluşturulurken doğru araç gereçlere yer verilmeli. Öğrenciyi motive edecek, onların dikkatini dağıtmayacak araçlar olmalı sınıflarda.”* düşüncesini ifade etmiştir. Bazı öğretmenler de öğrenme ortamları ile ilgili dikkat edilmesi gereken özelliklerden birisinin de öğrenmeler gerçekleşirken sınıflarda oluşturulacak demokratik ortamın öğrenmeye önemli katkılar sunacağını ifade etmektedirler. Bir öğretmen düşüncelerini şöyle ifade etmiştir;

“Ortamdan bahsederken sürekli fiziki şartlardan bahsettim, bir de ortamın diğer bir boyutu var, bence sınıfta adaleti ve demokratik ortamın da sağlanması gerekli, öğretmenlik mesleğim boyunca buna dikkat etmeye çalıştım. Bu sayede de önemli kazanımlar öğrenmeler elde ettim.”

Öğretme ve öğrenme sürecini yönetme konusunda öğretmenler ÖBA’nın katkısını, teknoloji kullanımı, yöntem ve teknikler, zamanın etkili kullanımı, materyaller ve ölçme ve değerlendirme konusunda gelişim sağladıklarını belirtmişlerdir. Öncelikle öğretmenlerin büyük bölümü eğitimin artık en önemli paydaşı olarak görülen teknolojinin bu süreçte etkili kullanılması gerektiğine vurgu yapmışlardır. Örneğin bir öğretmen *“Eğitim süreci öğrenmeyi etkileyen bir durum, bu süreçte akıllı tahtaya EBA gibi platformlara yer verilirse öğrenmeler daha iyi olur.”* şeklinde düşüncesi belirtmiştir. Öğretmenlerin yarıya yakını ise öğretim sürecinde zamanın doğru kullanımı konusuna vurgu yapmışlardır. Bir öğretmen *“Süreci yönetmede en önemli kavram bence zaman. Zamanı doğru kullanarak öğrenme sürecini doğru bir şekilde planlayabiliriz.”* şeklinde düşüncesini beyan etmiştir. Aynı şekilde öğretmenlerin yarıya yakını öğrenme süreci ile alakalı dersin içeriğiyle yaşamı bir araya getirerek kalıcı öğrenmelerin gerçekleşebileceğini ifade etmişlerdir. Bunu ise *“Konuyu gündelik hayattaki olaylarla örneklendirebilirsek öğrenmeler daha kolay ve kalıcı olur.”* şeklinde ifade etmiştir. Sınırlı sayıda öğretmen ise süreci yönetirken öğrencilerin katılımını da değerli bulduklarını belirtmişlerdir. Bu konuda bir öğretmen *“Öğrenme sürecinde öğrencilerin derse katılmaları konuların kalıcı olmasını sağlar.”* şeklinde düşüncelerini belirtmiştir.

Ölçme ve değerlendirme konusunda öğretmenlerin çoğunluğu ölçme ve değerlendirme araçlarının hazırlanmasıyla ilgili bilgiler edindiklerini söylemişlerdir. Öğretmenlerden bazıları ölçme ve değerlendirme süreçlerinde öğrencilerin gelişimsel özelliklerinin dikkate alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Bir öğretmen *“Sınavları hazırlarken sadece ne anlattık ona bakmamalıyız. Öğrencinin yaşı ve öğrenme özellikleri de dikkate alınmalı.”* diyerek düşüncesini beyan etmiştir. Öğretmenlerin yarıya yakını ise konuya göre süreç ya da sonuç odaklı ölçme değerlendirme araçlarına yer verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu konuda bir öğretmen düşüncelerini şöyle ifade etmiştir;

“Eğitim öğretimde ölçme ve değerlendirme önemli bir yere sahip, bende konuya göre yeri geldiğinde belli aralıklarla ara sınavlar yapıyorum, bazen de sürecin sonunda hazırladığım bir sınavla öğrenmeleri ölçüyorum. Ama bence değerli olan sürece yayılan ara sınavlar zaman problemi yaşamam haftalık öğrencileri değerlendiririm.”

Bazı öğretmenler ise değerlendirmelerde adaletli davranmanın önemine vurgu yaparak düşüncelerini *“Öğrenciler için yapılan sınavlarda öğretmene olan güven önemli öğretmenlerin kendilerine karşı adaletli olduklarına inanmaları öğrencilerin daha güvenli hissetmelerini sağlar.”* şeklinde belirtmiştir.

Mesleki tutum ve değerler bağlamında ÖBA'nın milli, manevi ve evrensel değerlere katkıları konusunda öğretmenlerin büyük bölümü toplum için değerli olan milli, manevi ve evrensel değerlere saygılı davranılması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Bu konuda bir öğretmen fikrini şöyle ifade etmiştir;

“Toplumları ayakta tutan bazı değerler vardır. Bu değerlerin başında da bayrağımız, toprağımız dilimiz dinimiz gelmektedir. Başta bizler olmak üzere çocuklarımızın da bu değerleri benimsemesi gerekiyor. Bizler de toplumun öncüleri olarak okullarımızda bu değerleri benimsetmeye çalışıyoruz.”

Ayrıca öğretmenlerin büyük bir bölümü tarihi ve kültürel değerlerimizi korumamız gerektiğini belirtmişlerdir. Bir öğretmen *“Ülkemiz insanlık tarihi ile birlikte yerleşime açılmış birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Doğal koşulların insanın yaşamına uygun olması beraberinde insanların bu topraklara camiler, kervansaraylar, çeşmeler gibi birçok miras bırakmasını sağlamıştır. Bizlere de geçmişten gelen bu değere sahip çıkmamız kalıyor.”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Bazı öğretmenler ise insan ve çocuk haklarının gözetilmesi gerektiğine vurgu yapmış olup bu konuda bir öğretmen *“okulun ve eğitimin işlevlerinden biri de bence çocuklarımıza insan hakları başta olmak üzere özeld de çocuk haklarını öğreterek bu hakları korumalıyız.”* şeklinde fikrini beyan etmiştir.

Öğrenciye yaklaşım eğitimin önemli öncüllerinden birisidir. Bu bağlamda öğretmenlerin büyük bölümü öğrencilerin kendilerini değerli hissetmeleri için başta kendilerinin onlara değer vererek kendilerini değerli hissetmelerini sağlamaktır. Örneğin bir öğretmen *“Öncelikle öğrencileri birey olarak görmeliyiz. Onlara bir yetişkin gözüyle bakarak onların önemli birey olduklarını hissettirmeliyiz. Onlara sorumluluklar vererek kendilerinin değerli olduklarını hissettirmeliyiz.”* demiştir. Öğretmenlerin yarıya yakını okulda ve dışardaki davranışlarıyla öğrencilere rol model olunması gerektiğine vurgu yapmışlardır. Bir öğretmen *“Her şeyden önce bizler davranışlarımıza dikkat etmeliyiz. Çünkü öğrenciler için bizler iyi bir örneğiz, onların örnek olacağı modelleriz bizden ne alırlarsa bize öyle davranırlar.”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Bazı öğretmenler ise öğretmenlerin öğrenciler için iyi bir yönlendirici olduğunu, onların geleceklerini planlamada onlara rehber olduğunu ifade etmişlerdir. Bir öğretmen düşüncesini şu şekilde belirtmiştir; *“Bizler öğrenciler için önemli rehberleriz ona göre yaklaşım sergilemeliyiz.”*

İletişim ve işbirliği konusunda çalışmaya katkı sunan öğretmenlerin büyük bölümü, eğitimin paydaşları olan öğretmen ve velilerin işbirliği içerisinde olması durumunda öğrencilerin eğitimini olumlu yönde etkileyeceğini belirtmişlerdir. Bir öğretmen *“Öğrenciler kadar eğitimde veliler ve öğretmenler ile yapılan iletişim de önemli bence. Bunlarla kurulacak doğru iletişim öğrencilerin başarısını arttırdığını düşünüyorum.”* demiştir. Öğretmenlerin büyük bölümü de öğrenciler ile gerçekleştirilen etkili iletişimin başarı için önemli olduğuna vurgu yapmışlardır. Öğretmenlerden biri *“Etkili iletişim kurarak öğrencilerin hem akademik hem de sosyal olarak gelişmesini sağlayabiliriz.”* şeklinde düşüncesini ifade etmiştir. Öğretmenlerin bir bölümü de iletişimde empatiye vurgu yapmışlardır. Örneğin bir öğretmen *“Hocam doğru iletişimde en önemli şeylerin başında öğrencilerin karşıdaki kişiyle kurmuş olduğu bağdır. Yani empati kurarak karşılıklı, sağlıklı iletişim kurulabilir.”* şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

Kişisel ve mesleki gelişim konusunda öğretmenlerin yarısından fazlası paydaşlarından gelen görüşler ve önerilerden yararlanarak kendilerini değerlendirme imkânı elde ettiklerini belirtmişlerdir. Bir öğretmen *“ÖBA' dan aldığım eğitimler sayesinde hangi seviyede olduğumu, mesleğimle alakalı neleri yaptığımı, neleri yapmadığımı, özetle kendimi değerlendirme imkânı elde ettim.”* demiştir. Öğretmenlerin yarısı aldıkları eğitimlerle kişisel ve mesleki anlamda kendilerini geliştirdiklerini ifade etmiştir. Örneğin bir öğretmen düşüncesini şöyle belirtmiştir; *“ÖBA'nın en önemli katkısı bence bizim kendimizi hem kişisel olarak hem de mesleki olarak gelişmemize sunduğu katkıdır. Aldığımız eğitimler bizleri özellikle sosyal anlamda katkı sunuyor bizlere özellikle iletişim konusunda yararı oluyor.”*

Bazı öğretmenler ise ÖBA'nın öğretmenleri kültürel ve sanatsal etkinliklere katılım konusunda yönlendiriyor olmasına vurgu yapmışlardır. Bu konuda bir öğretmen *“ÖBA beni kültürel faaliyetlere katılmam konusunda gerçekten yönlendiriyor. Bu sayede kendimi özellikle sosyal anlamda gelişmem için gezilere yönlendirdi. Birçok geziye katılarak kendimi geliştirdiğimi söyleyebilirim.”* şeklinde düşüncelerini belirtmiştir.

ÖBA Kullanımında Yaşanan Sorun ve Öneriler

Öğretmenlerin ÖBA'yı kullanma durumları kapsamında, ÖBA kullanımında öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik öneriler yer almaktadır. Öğretmenlerin görüşlerine ilişkin tema ve kodlamalar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin ÖBA'nın yaşadıkları sorunlar ve geliştirilmesine ilişkin kodlamalar ve temalar

<i>Sorunlar</i>		<i>Öneriler</i>	
Kodlamalar	<i>f</i>	Kodlamalar	<i>f</i>
İçeriklerin Yetersizliği	12	Konu Alanı İçeriklerinin Geliştirilmesi	11
Sunucuların Yetersizliği	10	Katılımcı Uzmanların Seçimi	12
Sunumların Monotonluğu	10	Eğitimin Çevrim İçi Olması	10
Katılımın Azlığı	9	Katılımın Teşvik Edilmesi	11
İçeriklerin Karmaşıklığı	9	Alana Göre Sınıflandırma	10
Alt yapı Sorunları	10	Alt Yapısının Geliştirilmesi	8

Öğretmenlerin ÖBA kullanımında yaşadıkları sorun ve bu sorunların çözümüne yönelik önerilere ilişkin olarak öğretmenlerin büyük bölümü konu alanı içeriklerini yeterli görmedikleri ve geliştirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Bir öğretmen "İçerikleri geliştirilmeli, daha güncel ve fayda sağlayan eğitimler koyulmalı, öğretmenlerin eksik olduğu kısımlar tespit edilip eğitimler buna göre verilmeli." şeklinde fikrini beyan etmiştir. Öğretmenlerin büyük bölümü sunucu seçimine dikkat edilmesi gerektiğini, sunumların sıkıcılığı bu platformu daha az kullanmalarına neden olduğunu vurgulamışlardır. Örneğin bir öğretmen "İçerikleri geliştirirken yanı sıra sunucular da kendisini geliştirmeli, sıkıcı sunumlar yerine öğretmeni içeriğe çekecek onların sıkılmasını engelleyecek yöntem ve tekniklere yer verilmeli." demiştir. Öğretmenlerin büyük bölümü verilen eğitimlerin uzaktan olsa dahi canlı olmasını, sunucu ile katılımcılar arasında etkileşim olmasının eğitimlerin verimliliğini arttıracığını belirtmişlerdir. Bir öğretmen bu durumu "Öneri olarak bence bu platformda yer alan eğitimler yüz yüze olsun. Bu da olmuyorsa barı yapılan eğitimler canlı olsun, soru sorulmuş, etkileşim halinde olalım." şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Öğretmenlerin yarısından fazlası gerek katılımcı sayısını arttırması gerektiğini gerekse de öğretmenlerin bu platformda daha fazla zaman geçirmeleri için onları teşvik edici tanıtım ve içeriklere yer verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Örneğin bir öğretmen fikrini şu şekilde beyan etmiştir;

"Ama daha etkili kullanılması için kullanıcı sayısının ve kullanım süresinin artırılması gerekir bence. Bunun için de kullanıcıların yani biz öğretmenlerin teşvik edilmesi gerekiyor. Mesela yer alan eğitimler tamamlandığında mesleki kariyerimize etki edecek puan ya da sertifikalar verilmesi bu konuda etkili olabilir diye düşünüyorum."

Öğretmenlerin yarısından fazlası içeriklerin öğretmenlerin alanlarına göre sınıflandırılması ve her alana ilişkin ayrı ayrı içeriklere yer verilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Örneğin bir öğretmen "Hocam bence içerikler alanlara göre tasnif edilirse çok iyi olur. Sisteme giren hocanın kendi sayfasında alanıyla ilgili eğitimlere kolay bir şekilde ulaşabilmeli ve içerikler çeşitlendirilebilir." demiştir. Bazı öğretmenler ise platformun alt yapısından kaynaklı problemlerin çözülmesi ve alt yapısının daha da geliştirilmesi gerektiğini böylelikle ÖBA'nın daha fazla ve daha etkili kullanılmasını sağlayacağını ifade etmişlerdir. Bir öğretmen "Çok fazla problemden bahsedemem ama alt yapıyla alakalı bazen ses kesilmeleri ve görüntü kaymaları yaşanabiliyor. Belki de internetimle alakalı ama bazen bu kesintiler olabiliyor. Bunun dışında bir sorunla karşılaşmadım." şeklinde düşüncesini belirtmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Öğretmenlerin mesleki gelişiminde kullanılan online bir platform olan ÖBA'ya ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin alındığı bu çalışmada önemli verilere ulaşılmıştır. Öncelikle, öğretmenlerin ÖBA ile gerçekleşen uzaktan mesleki eğitim çalışmalarını yüz yüze eğitimlerle karşılaştırdıklarında uzaktan eğitimi daha çok tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Buna karşın bazı öğretmenler yüz yüze eğitimlerin etkililiğini vurgularken bazı öğretmen ise uzaktan ya da yüz yüze eğitimlerin konulara göre etkililik düzeylerinin değişebileceğini söylemişlerdir.

Alan yazında araştırmaların bu sonucunu destekleyen bulgulara ulaşılmıştır. Bu araştırmaların bazılarında da kimi öğretmenlerin uzaktan eğitimi tercih ederken kimi öğretmenlerin ise yüz yüze eğitimi tercih ettiği görülmektedir. Örneğin Karaevli ve Levent'in (2022) çalışmasında pandemi sürecinde yapılan uzaktan eğitimlerde öğretmenlerin önemli bir bölümü uzaktan eğitimin faydalı bir uygulama olduğunu belirtmişlerdir. Bazı çalışmalarda da eğitim konusuna göre değişkenlik vurgusu yapılmıştır. Fishman vd., (2013) çalışmasında eğitim konularına göre bu durumun değişkenlik gösterdiğini bazı konularda çevrim içi eğitimlerin bazı konular da ise yüz yüze eğitimlerin etkili olduğunu belirlemişlerdir. Bazı çalışmalar ise öğretmenler için yüz yüze yapılan eğitimleri desteklerken uygulama gerektiren eğitimlerde uzaktan eğitimin fayda sağlamadığını belirtmişlerdir. Bazı çalışmalarda yüz yüze eğitim vurgusu yapılmıştır. Bu bağlamda okul temelli mesleki gelişimi savunan eğitimciler kendi ortamında aldıkları yüz yüze eğitimlerin daha etkili olduğunu ve bu sayede öğrencilere daha faydalı olduklarını belirtmişlerdir (Glynn, 2015; Hennessy vd., 2018; Haşler vd., 2015; Tan & Ang, 2016). Ayrıca Tekin (2020) çalışmasında katılımcıların bir bölümü uzaktan yapılan hizmet içi eğitimlerin katılımcılara fayda sağlamadığına, katılımcıların uzaktan eğitimi gereksiz gördüklerine ve zaman kaybına neden olduklarına değinmişlerdir. Bu sonuçlar, mesleki eğitimde ÖBA gibi uzaktan eğitim platformlarında eğitimlerin planlamasında konunun özelliklerinin ve öğretmen isteklerinin dikkate alınmasının yararlı olacağını göstermektedir.

Araştırma sonucunda ÖBA ve EBA gibi uzaktan eğitim platformlarını mesleki gelişimde yararlı bulan öğretmenler; platformun faydaları olarak kolay ulaşılabilir olduğu, işlevsel olduğu, zaman ve mekândan tasarruf sağladığı ve eğitimlerin daha yeterli olduğu vurgusunu yapmışlardır. Bazı araştırmaların sonuçları da bu bulguyu destekler niteliktedir. Reeves ve Pedulla (2013) ve Poole vd., (2020) de çalışmalarında uzaktan yapılan hizmet içi eğitimlerin erişim kolaylığı ve zamanlama esnekliği sağladığını ifade etmişlerdir. Haque (2020), çevrim içi yapılan eğitimlerin katılımcılara dersi istediği anda dinleyebilme imkânı tanıdığını belirtmiştir. Benzer şekilde pandemi dönemi ve sonrasında gerek örgün gerekse hizmet içi eğitimler amacıyla yoğun ve etkili bir şekilde eğitimlerde uzaktan eğitime yer verildiğini ve uzaktan eğitim uygulamalarının verimli olduğu, zaman ve mekân konusunda özgürlük tanıdığını ifade etmişlerdir (Başaran vd., 2020; Doğan & Koçak, 2020; Gören vd., 2020; Parlak, vd., 2023).

Bu araştırmada, öğretmenlerin tamamı özellikle seminer dönemlerinde zorunlu olarak ÖBA'yı kullanırken bazı öğretmenler de diğer dönemlerde gönüllü olarak kullandıkları görülmektedir. Benzer şekilde alan yazında Parlak vd., (2020) da çalışmalarında seminer dönemleri olan yaz ayları ve ara tatillerde eğitimlere zorunlu olduğu için katılım gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Bu sonuçlar, ÖBA'nın sürekli kullanımını teşvik etmek için stratejilerin belirlenmesi gerektiğini düşündürmektedir. ÖBA'nın etkin kullanımının ve öğretmenlerin mesleki gelişimlerine entegrasyonunun önemini vurgulanmasını gerektirir. Arslan ve Şahin (2023) çalışmalarında öğretmenlere zorunlu eğitimlerin yapılmaması gerektiğini buna karşın öğretmenlerin bu eğitimlere katılması konusunda taleplerinin alınması ve teşvik edici uygulamalara yer verilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Araştırma sonucunda, öğretmenlerin ÖBA'yı kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağlamak ve mesleki anlamda dünyada ve ülkemizde meydana gelen yenilikleri takip etmek amacıyla kullandıkları görülmektedir. Ayrıca aldıkları eğitimlerle kendilerini mesleki, alan bilgisi ve genel kültür konularında geliştirebildiklerini ifade etmişlerdir. Nitekim Gültekin ve Çubukçu (2008) ile Gebel ve Bozkurt (2022) çalışmaları sonucunda katılımcılara verilen hizmet içi eğitimlerin mesleki gelişime önemli katkılar sağladığını ortaya koymuşlardır. Aynı şekilde Kassem (2018) araştırmaları sonucunda aldıkları hizmet içi eğitimlerin derslerde öğrencilere kavram öğretiminde katkı sunduğunu belirlemişlerdir. Yalın (2001), yaptığı çalışma sonucunda yapılan online hizmet içi eğitim faaliyetlerinin öğretmenlerin genel kültürlerine, teknoloji kullanımı konusunda kendilerini geliştirmelerine ve meslektaşlarıyla iletişim kurmaları konusunda önemli katkıları olduğu sonucuna varmıştır. Yine Wight ve Buston (2003) benzer şekilde mesleki gelişim konusunda hizmet içi eğitimlerin mesleğe lazım olan bilgi ve becerilerin kazanılması konusunda önemli rolü olduğunu vurgulamışlardır. Bu sonuçlar ÖBA platformunun öğretmenlerin mesleki ve kişisel gelişimine katkı sağladığını göstermektedir.

ÖBA platformunun öğretmenlerin mesleki gelişimine katkı sağlaması, platformun kullanılabilirliği ve içeriklerin nitelikleri ile doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda bu araştırmada öğretmenlerin çoğunluğu içeriklerinin güncel ve kullanışlı olduklarını söylerken bazı öğretmenler bazı içeriklerin yetersiz olduğunu ve özellikle haberler bölümündeki içeriklerin güncel olmadığını ileri sürmüşlerdir. Araştırmanın bu bulgusuyla paralel bir şekilde Akdağ

(2023) ÖBA bölüm ve içeriklerinin katılımcılar tarafından yeterli ve zengin görüldüğü ayrıca içeriklerin güncel olduğunu vurgulamıştır. Yine Çiftçi, vd., (2013) sınıf öğretmenleriyle gerçekleştirdikleri araştırmada, öğretmenlerin EBA'nın öğrenme sürecine görsellik katma ve bilgiye erişimi kolaylaştırma potansiyeline inandıkları sonucuna varmışlardır. Bu bulgunun aksine Ceylan ve Gündoğdu (2017) ise araştırmalarında uygulamaya dayalı etkinlik içeriklerinin yetersiz olduğunu ileri sürmüşlerdir. Benzer şekilde öğrenci platformu EBA'ya ilişkin yapılan bazı çalışmalarda da platform içeriğinin öğretmenler tarafından yetersiz bulunduğunu ve ders içeriklerinin ders kitaplarıyla uyumlu olmadığını ifade etmişlerdir (Güven, 2012; Karatekin vd., 2015). Bu araştırmada bazı öğretmenler, hazırlanan eğitimlerin tek düze anlatım ve monoton olduğuna ve etkileşimli olmadığına dönük eleştiriler getirmişlerdir. Hatta bazı katılımcılar sunuculardan kaynaklanan sunumdaki monotonluktan dolayı zorunlu eğitimler dışında katılım göstermediklerini ifade etmişlerdir. Benzer şekilde Akdağ (2023) tarafından yapılan bir çalışmada da sunucuların yaptıkları monoton sunumların katılımcıları olumsuz etkilediği belirtilmiştir. ÖBA platformunda bu engellerin azaltılması, eğitim sürecini daha etkili ve katılımcı kılabilir. Örneğin eğitimlerde farklı öğretim metotları ve materyallerin kullanılması, öğrenenlerin dikkatini canlı tutabilir ve öğrenmeyi daha keyifli hale getirebilir. Ayrıca etkileşimli öğrenme ortamları sağlanarak öğrenenlerin aktif katılımı teşvik edilebilir ve derinlemesine öğrenmelerine olanak sağlanabilir. Bu tür çeşitlendirmeler, eğitimlerin kalitesini ve memnuniyetini artırabilir. Bu durum, sunucuların etkili iletişim kurma ve katılımcıların ilgisini çekme yeteneğinin önemine vurgu yapmaktadır. Sunucuların sunumlarına çeşitlilik ve etkileycilik katmaları, katılımcıların daha fazla ilgisini çekebilir ve etkileşimi artırabilir. Bu şekilde ÖBA'daki eğitim etkinliklerinin daha verimli bir şekilde gerçekleştirilmesi sağlanabilir.

Araştırma bulguları, ÖBA'daki içeriklerin yapısına ilişkin olarak ses ve görüntü kalitelerinin yeterli olduklarını, alt yapı problemlerden kaynaklı kesintilerin yok denecek kadar az olduğunu göstermiştir. Bu bulgular, EBA platformuna ilişkin yapılan benzer gözlemlerle de uyumlu bir şekilde ortaya konmuştur. Hem görüntü kalitesinin hem de ses ve içeriklerin yüksek kalitede olmasının öğrenci ilgisini artırdığı ve bu platformların etkili bir öğrenme deneyimi sağladığı belirlenmiştir (Tartuk & Turan, 2023). Ancak çok az öğretmenin alt yapı yetersizliğini dile getirmesi, altyapı kalitesinin artırılmasının ÖBA uzaktan eğitimin kalitesinin ve etkililiğinin artırılmasında etkili olacağını göstermektedir.

Araştırma sonucunda öğretmenler; ÖBA'ya ait sorun ve bu sorunların çözümüne dair önerilerine ilişkin olarak konu içeriklerinin geliştirilmesi gerektiğini, alt yapı sorunlarının çözülmesi, eğitimlerin uzaktan olması, öğretmenleri eğitim almaya teşvik edilmesi, içeriklerin branşlara göre sınıflandırılması ve eğitim sunucularının sunumlarda kendilerini geliştirmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Benzer şekilde Cady ve Rearden (2009) sunucuların yüz ifadelerinin ve beden dilinin belirgin olmasının zengin bir iletişimi sağladığını, Healy, Block ve Judge (2014) ise teknolojik aksaklıkların giderilmesi gerektiğini belirtmiştir. Şahin-İzmirli, İzmirli ve Kırmacı'nın (2013) araştırmasında da hizmet içi eğitimlerde branşlara göre sınıflandırma yapılması gerektiği belirtilmiştir. Bu sonuçlar, eğitim içeriklerinin ve sunumların etkili bir şekilde düzenlenmesi gerektiğini göstermektedir. Böylece öğretmenlerin çevrim içi eğitimlere daha istekli katılım göstermeleri ve daha verimli bir şekilde bilgi edinmeleri sağlanabilir.

Öneriler

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ÖBA platformuna ilişkin görüşleri sonrasında ortaya çıkan bulgular doğrultusunda geliştirilen öneriler, ÖBA platformunun geliştirilmesine ilişkin öneriler ve gelecekteki araştırmalara yönelik öneriler şeklinde verilmiştir.

ÖBA Platformunun Geliştirilmesine Yönelik Öneriler

1. Öğretmenlerin ÖBA platformun etkili kullanımı için konuların “genel ortak” ve “branşlara göre spesifik” konular biçiminde yapılandırılabilir.
2. ÖBA platformunda öğretmenlerin gereksinim duyduğu konular kapsamında içerikler geliştirilebilir ve çeşitlendirilebilir.
3. ÖBA'da yer alan eğitim içeriklerinde sunumların jest-mimik, vurgu, tonlama, beden dilini etkili kullanma gibi özellikleri dikkate alınarak hazırlanması sağlanabilir.

4. ÖBA'da yer alan içeriklerde öğretmenlerin sunucu ile etkileşim halinde olduğu interaktif içeriklere yer verilebilir.
5. ÖBA'da yer alan eğitim videoları ile ilgili olarak sistem ve teknik sorunlardan kaynaklı alt yapı sorunlarının çözülmesi ve alt yapının güçlendirilmesi önerilir.
6. Öğretmenlere verilecek uygulamalı eğitimlerde yüz yüze eğitimler tercih edilebilir.
7. Öğretmenlerin bu platformdan daha fazla faydalanmaları ve onları platformu kullanma konusunda teşvik edici uygulamalara yer verilebilir.

Gelecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırmada veriler yalnızca Türkiye'nin bir ilinde toplanmıştır. Bundan sonraki araştırmalarda ülkenin farklı bölgelerindeki öğretmenlerin görüşleri de alınabilir.
2. Platformda yer alan Sosyal Bilgiler eğitimi kapsamında yer alan içerikler doküman olarak ayrıntılı incelenebilir.

Kaynakça

- Akdağ, C. (2023). *Öğretmen bilişim ağı (ÖBA) platformuna yönelik yönetici ve öğretmen alguları* [Yüksek Lisans Tezi]. Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Andrade, D. (2015,). *The benefits of educational technology*. Tech & learning. <https://www.techlearning.com/tl-advisor-blog/9059> adresinden 15 Mayıs 2024 tarihinde erişilmiştir.
- Arıkan, B. (2022). *Uzaktan eğitim sürecinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA canlı ders uygulamasına ilişkin görüşleri* [Yüksek lisans Tezi]. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Arslan, H. & Şahin, İ. (2013). Bilişim teknolojileri öğretmenlerinin hizmetiçi eğitim kurslarına yönelik görüşleri. *Middle Eastern & African Journal of Educational Research*, 5, 56–66.
- Ayaydın, Y. (2014). *Sosyal bilgiler öğretiminde öğretim teknolojilerinin kullanımına ilişkin hizmet-içi ve hizmet-öncesi sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Abi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368–388. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299>
- Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E. & Şahin, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi sürecinin getirisi olan uzaktan eğitimin etkililiği üzerine bir çalışma. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 368–397.
- Bell, B. & Gilbert, J. (2005). *Teacher development: A model from science education*. Routledge.
- Burns, M. (2023). *Distance education for teacher training. Modes, models, and methods*. Education Development Center, Inc.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Demirel, F., Karadeniz, Ş. & Çakmak, E. K. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Ceylan, V. K. & Gündoğdu, K. (2017). Öğretmenlerin e-içerik geliştirme becerileri: Bir hizmet içi eğitim deneyimi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 8(15), 48–74.
- Collis, B. & Jung, I. (2003). Uses of information and communication technologies in teacher education. Robinson, B. & Latchem, C. (eds.). In *Teacher education through open and distance learning. world review of distance education and open learning* (pp.171–192). Routledge, Falmer.
- Çiftçi, S., Taşkaya, S.M., & Alemdar, M. (2013). İlköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler derslerinde aktif öğrenmenin başarı ve tutumlarına etkisi sınıf öğretmenlerinin Fatih Projesine ilişkin görüşleri. *İlköğretim Çevrimiçi*, 12, 227–240.
- Demirel, Ö. & Budak, Y. (2003). Öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyacı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 33(33), 62–81.
- Deniz, O. & Güneş, G. (2022) Sınıf öğretmenlerinin covid-19 sürecinde eğitim bilişim ağı'nı (EBA) kullanma durumları. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(1), 28-46.
- Dilekçi, A. (2023). Öğretmen bilişim ağı (ÖBA) eğitim içeriklerinin incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14(1), 509–530. <https://doi.org/10.51460/baebd.1249546>
- Doğan, S. & Koçak, E. (2020). EBA sistemi bağlamında uzaktan eğitim faaliyetleri üzerine bir inceleme. *Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(14), 111–124.
- Dündar, R. & Yeşilyurt, S. (2020). Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin eğitim bilişim ağı özelinde uzaktan eğitime bakış açılarının değerlendirilmesi. *International Journal of Social Science Research*, 9(1), 79-95.
- Earley, P. & Bubbs, S. (2007). *Leading & managing continuing professional development: Developing people, developing schools*. <https://www.torrossa.com/en/resources/an/4912801> adresinden 22 Mayıs 2024 tarihinde erişilmiştir.
- Fishman, B., Konstantopoulos, S., Kubitskey, B. W., Vath, R., Park, G., Johnson, H. & Edelson, D. C. (2013). Comparing the impact of online and face-to-face professional development in the context of curriculum implementation. *Journal of Teacher Education*, 64(5), 426–438.
- Gebel, S. & Bozkurt, A. T. (2022). Öğretmenlerin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen uzaktan hizmet içi eğitim faaliyetleri hakkındaki görüşleri. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 42–62.

- Glynn, M. T. (2015). *Exploring the efficacy of school-based professional development* [Doctoral Dissertation]. Walden University, USA.
- Golubev, O. & Testov, V. (2015). Network information technologies as a basis of new educational paradigm. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 214, 128–134.
- Gökdemir, A. (2020). *Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin eba (eğitim bilişim ağı) ya yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Aksaray Üniversitesi, Aksaray.
- Gören, S. Ç., Gök, F., Yalçın, M., Göregen, F. & Çalışkan, M. (2020). Küresel salgın sürecinde uzaktan eğitimin değerlendirilmesi: Ankara örneği. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 69–94. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.787145>
- Guskey, T. R. (2000). *Evaluating professional development*. Corwin Press.
- Gültekin, M. & Çubukçu, Z. (2008). İlköğretim öğretmenlerinin hizmet içi eğitime ilişkin görüşleri. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (19), 185–201.
- Güven, İ. (2012). Eğitimde 4+4+4 ve Fatih Projesi yasa tasarısı= reform mu?". *İlköğretim Online*, 11(3), 556-577.
- Haßler, B., Hennessy, S., Cross, A., Chileshe, E. & Machiko, B. (2015). School-based professional development in a developing context: Lessons learnt from a case study in Zambia. *Professional Development in Education*, 41(5), 806–825. <https://doi.org/10.1080/19415257.2014.938355>
- Healy, S., Block, M. & Judge, J. (2014). Certified adapted physical educators' perceptions of advantages and disadvantages of online teacher development. *Palaestra*, 28(4), 14–16.
- Hennessy, S., Dragovic, T. & Warwick, P. (2018). A research-informed, school-based professional development workshop programme to promote dialogic teaching with interactive technologies. *Professional Development in Education*, 44(2), 145–168. <https://doi.org/10.1080/19415257.2014.938355>
- İnanoğlu, A. & Kabapınar, Y. (2023). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim bilişim ağı'na (EBA) yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 13(3), 1818-1837.
- Karaevli, Ö. & Levent, F. (2022). Salgın sürecinde yapılan uzaktan eğitimlerin öğretmenlerin profesyonel gelişimlerine etkisine ilişkin görüşler. *Milli Eğitim Dergisi*, 51(233), 303–325. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.786842>
- Karasolak, K., Tanriseven, I. & Konokman, G. Y. (2012). Öğretmenlerin hizmet içi eğitim etkinliklerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(3), 997–1010.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62–80.
- Karatekin, K., Elvan, Ö. & Öztürk, D. (2015). Sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenlerinin fatih projesi hakkındaki düşünceleri. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(18), 81–114.
- Kassem, M.A.M. (2018). The effect of a suggested in-service teacher training program based on MALL applications on developing EFL students' vocabulary acquisition. *Journal of Language Teaching and Research*, 9(2), 250–260. <http://dx.doi.org/10.17507/jltr.0902.05>
- Kartal, M. (2017). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı (EBA) hakkındaki görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Lim, A. (2021). *Educational Technology: How Important Is It In Today's Education Industry?* eLearning Industry.
- Lincoln, Y.S. & Guba, E.G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Newbury Park.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2012). *Mesleki gelişim faaliyetleri*. <https://oygm.meb.gov.tr/www/mesleki-gelisim-tanitim/icerik/7> adresinden 15 Mayıs 2024 tarihinde erişilmiştir.
- Mizell, H. (2010). *Why professional development matters*. Learning Forward.
- MEB. (2017). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri*. https://oygm.meb.gov.tr/dosyalar/StPrg/Ogretmenlik_Meslegi_Genel_Yeterlikleri.pdf
- Merriam, (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber*. S. Turan (Çev. Ed.). Nobel.
- Nafsi, N. R. R., & Maryanti, R. (2022). Analysis of teacher skills in e-learning content development during distance learning during the Covid-19 pandemic. *ASEAN Journal for Science Education*, 1(1), 23–32.

- Okçu, S., Karakoç, G., Okçu, N. & Karakoç, G. (2023). Sınıf öğretmenlerinin mesleki gelişimi için öğretmen bilişim ağı (ÖBA). *Rumeli Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 34, 575–586. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1317098>
- Öner, G. (2017). Sosyal bilgiler ve tarih derslerinde alternatif kaynak: eba.gov.tr. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9, 227-257.
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323–343.
- Palvia, S., Aeron, P., Gupta, P., Mahapatra, D., Parida, R., Rosner, R. & Sindhi, S. (2018). Online education: Worldwide status, challenges, trends, and implications. *Journal of Global Information Technology Management*, 21(4), 233–241. <https://doi.org/10.1080/1097198X.2018.1542262>
- Parlak, E., Sakarya, M. & Tok, F. D. (2023). Yönetici ve öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri: Öğretmen bilişim ağı (ÖBA) platformu örneği. *Journal of Sustainable Education Studies*, 4(2), 101–112.
- Poole, T., Fitzgerald, A. & Dann, C. (2020). *Effective online professional development: Teacher perceptions, practices, and preferences* [Preprint]. <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-79141/v1>
- Reeves, T. D. & Pedulla, J.J. (2013). Bolstering the impact of online professional development for teachers. *The Journal of Educational Research & Policy Studies*, 1, 55–60.
- Sikwibele, A. L. & Mungoo, J. K. (2009). Distance learning and teacher education in Botswana: Opportunities and challenges. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 10(4), 2–16. <https://doi.org/10.19173/irrodl.v10i4.706>
- Sun, A. & Chen, X. (2016). Online education and its effective practice: A research review. *Journal of Information Technology Education: Research*, 15, 157–190.
- Şahin-İzmirli, Ö., İzmirli, S. & Kırmacı, Ö. (2013). Teknoloji entegrasyonu için gerçekleştirilen mesleki gelişimin kara kutusunun incelenmesi. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(3), 759–777.
- Tan, L. S. & Ang, K. C. (2016). A school-based professional development programme for teachers of mathematical modelling in Singapore. *Journal of Mathematics Teacher Education*, 19(5), 399–432. <https://doi.org/10.1007/s10857-015-9305-z>
- Tanberkan, H. (2015). İçerik analizinde geçerlik ve güvenilirlik. <https://prezi.com/yrrhdpwinv3a/icerik-analizinde-gecerlik-ve-guvenirlik-adresinden-20.04.2024-tarihinde-alinmistir>
- Tartuk, M. & Turan, İ. (2023). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA dijital eğitim platformu'nun öğretimde kullanımına ilişkin görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 933–958. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2023.-1213850>
- Tekin, O. (2020). Uzaktan eğitim kullanılan hizmet içi eğitim programlarına yönelik öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 16(1), 20–35. <https://doi.org/10.17244/eku.643224>
- Trust T, Daniel G. K. & Jeffrey P. C. (2016). Together we are better: Professional learning networks for teachers. *Computers & Education*, 102, 15–34. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2016.06.007>
- Türker, A. U. (1996). *Türk eğitim sisteminde kız meslek lisesi müdürleri ve endüstri meslek lisesi müdürlerinin hizmet içi eğitim ile yetiştirilmeleri* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Uçan, S. (2016). The role of continuous professional development of teachers in educational change: A literature review. *Harran Education Journal*, 1(1), 36–43. <https://doi.org/10.22596/2016.0101.36.43>
- Villegas-Reimers, E. (2003). *Teacher professional development: An international review of the literature*. International Institute for Educational Planning, UNESCO.
- Wight, D. & Buston, K. (2003). Meeting needs but not changing goals: evaluation of in-service teacher training for sex education. *Oxford Review of Education*, 29(4), 521–543. <https://doi.org/10.1080/0305498032000153061>
- Yalın, H. İ. (2001). Hizmetiçi eğitim programlarının değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 150, 58–68.
- Yıldırım, A. & Simsek, H. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri* (10 baskı). Seçkin Yayıncılık.